

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND EXCEPȚIA DE
NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolului 33 alin.(1) lit. a) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie
1998 privind sistemul public de pensii**
(reexaminarea drepturilor la pensie)

(sesizarea nr. 150g/2016)

CHIȘINĂU

16 februarie 2017

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 15 decembrie 2016
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 33 alin.(1) lit. a) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, ridicată de avocatul Mariana Barașianț în dosarul nr. 3-1528/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 15 decembrie 2016 de către judecătorul Nicolae Corcea din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției a pretins, în special, că prevederile contestate contravin articolelor 47 și 54 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 19 decembrie 2016 excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudica fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

6. În ședința plenară publică a Curții excepția de neconstituționalitate a fost susținută de avocatul Mariana Barașianț. Parlamentul a fost reprezentat de Valeriu Kuciuk, consultant principal în cadrul Direcției generale juridice

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către Viorica Dumbrăveanu, viceministru al muncii, protecției sociale și familiei.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 6 iunie 2016 G.B. a depus la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica o cerere, prin care a solicitat recalcularea pensiei stabilite. Casa Teritorială de Asigurări Sociale Botanica a respins cererea lui G.B. în temeiul articolului 33 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998.

8. La 12 iulie 2016 G.B. a depus o cerere prealabilă la Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a contestat refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica și a solicitat anularea acestuia, cu recalcularea pensiei, precum și includerea stagiului de cotizare după anul 2009. Cererea prealabilă a fost respinsă de Casa Națională de Asigurări Sociale.

9. G.B. a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cererea de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica cu privire la anularea actului administrativ și obligarea de a recalcula pensia cu includerea stagiului de cotizare integral.

10. La 5 decembrie 2016 avocatul Mariana Barașianț a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 33 alin.(1) lit. a) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

11. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 8 decembrie 2016 s-a dispus suspendarea procesului și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

12. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecția socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (republicată în M.O., 2004, nr. 42-44, art.247) sunt următoarele:

Articolul 2
Dreptul la pensie

„(1) Dreptul la pensie îl are persoana domiciliată în Republica Moldova care îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege.

[...]”

Articolul 14
Dreptul la pensie pentru limită de vârstă

„Dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.”

Articolul 33
Reexaminarea drepturilor la pensie

„(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

a) **aparității unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie;**

b) transferării la altă categorie de pensie;

c) **persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.**

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit. a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie până la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luând în considerare toate indexările și recalculările efectuate până la data transferului.

(4/1) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).”

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (M.O., 2016, nr. 478-490, art.964) sunt următoarele:

„**Art.III.** – Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.42–44, art.247), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

[...]

9. Articolul 8:

alineatul (1) se completează în final cu textul „, valorizat la momentul stabilirii pensiei”;

articolul se completează cu alineatul (1/1) având următorul cuprins:

„(1/1) Valorizarea reprezintă indexarea venitului mediu lunar asigurat realizat începând cu 1 ianuarie 1999, reieșind din coeficientul de creștere a salariului mediu pe economie din perioadele contributive până la anul precedent anului de stabilire a pensiei. Coeficienții de valorizare pentru fiecare an se aprobă de Guvern în fiecare an la 1 aprilie.”

[...]

34. Legea se completează cu articolul 52/1 având următorul cuprins:

„Articolul 52/1. Valorizarea venitului mediu lunar asigurat pentru pensiile aflate în plată

(1) Venitul mediu lunar asigurat realizat începând cu 1 ianuarie 1999 și inclus în calculul pensiilor pentru limită de vârstă și al pensiei de dizabilitate, stabilite până la 1 aprilie 2017, se valorizează reieșind din creșterea salariului mediu pe economie în anul precedent anului stabilirii pensiei față de anul realizării venitului asigurat, cu determinarea diferenței în mărimea pensiei.

(2) Diferența în mărimea pensiei obținute se indexează cu coeficientul cumulativ de indexare a pensiilor de la anul stabilirii pensiei până la anul valorizării venitului asigurat, stabilit de Guvern, și se adaugă la cuantumul pensiei în plată la data valorizării.

(3) Valorizarea pensiei pentru limită de vârstă și a pensiei de dizabilitate stabilite până la 1 aprilie 2017 se va efectua pe etape. În anul 2017, începând cu 1 aprilie, se vor valoriza pensiile beneficiarilor de pensii stabilite în anii 2001–2008.”

[...].”

ÎN DREPT

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

15. Autorul excepției susține că persoana care a activat în câmpul muncii după realizarea dreptului la pensie și a continuat să achite contribuții lunare

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

în fondul de asigurări sociale are dreptul la reexaminarea dreptului la pensie cu includerea perioadei de activitate integral, inclusiv după realizarea dreptului la pensie.

16. Astfel, autorul excepției de neconstituționalitate consideră că dispozițiile articolului 33 alin.(1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii, care stabilesc că reexaminarea dreptului la pensie se efectuează doar în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare și venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie, vin în contradicție cu prevederile articolului 47 din Constituție.

2. Argumentele autorităților

17. În opinia scrisă a Președintelui Republicii Moldova se susține că, în temeiul articolului 5 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive, iar conform art. 8 din aceeași lege, baza de calcul a pensiei îl constituie venitul mediu lunar asigurat în toată perioada de activitate. Prin urmare, norma legală de la articolul 33 al legii limitează într-un quantum echitabil dreptul la pensie al persoanei care activează după pensionare și continuă să achite contribuții.

18. Parlamentul, în opinia scrisă, a menționat că prevederile contestate se referă la posibilitatea persoanei asigurate de a include în stagiul de cotizare perioade care au fost realizate până la exercitarea dreptului la pensie, dar care, din anumite motive, au fost omise la momentul când a fost stabilită pensia. Astfel, legiuitorul a considerat necesar să reglementeze situațiile care pot apărea până la acordarea dreptului la pensie, acordând anumite facilități persoanelor asigurate care realizează un stagiul de cotizare mai mare decât cel necesar, până la stabilirea și achitarea pensiei.

19. Guvernul și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei menționează că, potrivit normei supuse controlului constituționalității, reexaminarea dreptului la pensie se efectuează în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie. În același timp, prin Legea nr.290 din 16 decembrie 2016, au fost operate modificări la articolul 33 din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, astfel încât dreptul la pensie se va reexamina și în cazul persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

3. Aprecierea Curții

20. Curtea reține că dreptul la pensie face parte din dreptul la protecția socială, garantat de articolul 47 din Constituție.

21. Asigurarea cu pensii constituie un element important al asigurării sociale. Astfel, pensia pentru limita de vârstă este venitul bănesc cuvenit

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

asiguratului, în condițiile Legii privind sistemul public de pensii, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

22. Potrivit articolului 14 din Legea privind sistemul public de pensii, dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sunt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

23. Curtea reamintește că, în jurisprudența sa anterioară, a statuat că prevederile Constituției nu garantează persoanelor un quantum determinat al prestației sociale, astfel încât legiuitorul se bucură în domeniul drepturilor sociale de o marjă destul de largă de apreciere în stabilirea normelor pentru punerea în aplicare a drepturilor individuale sociale, inclusiv de posibilitatea de a le modifica.

24. Examinând materialele dosarului și audiind argumentele părților, Curtea reține că, în speță, autorul excepției invocă neconstituționalitatea art. 33 alin.(1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii, care prevede dreptul de recalculare a pensiei doar în cazul „*aparității unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie*”. Potrivit autorului excepției, imposibilitatea recalculării pensiei după această dată în cazul persoanelor care continuă să lucreze după atingerea vârstei de pensionare și achită contribuții de asigurări sociale este neconstituțională.

25. Curtea reține că, după ridicarea excepției de neconstituționalitate, la 16 decembrie 2016 Parlamentul a adoptat Legea nr.290 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care, *inter alia*, articolul 33 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii a fost completat cu litera c), care permite recalcularea pensiei persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

26. Mai mult, Curtea observă că Legea nr.290 din 16 decembrie 2016 prevede valorizarea pensiei pentru limită de vârstă și a pensiilor de dizabilitate stabilite până la 1 aprilie 2017.

27. Prin urmare, omisiunea legislativă invocată de autorul excepției a fost soluționată de legiuitor, astfel încât excepția ridicată a rămas fără obiect, fiind reglementată de o altă prevedere decât cea contestată, prevedere care nu a fost contestată de autorul excepției.

28. Pentru considerentele menționate, Curtea sistează procesul privind controlul constituționalității art. 33 alin.(1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii.

În temeiul articolelor 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 60 lit. d), 61 alin. (1) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIZIE PENTRU SISTAREA PROCESULUI PRIVIND CONTROLUL
CONSTITUȚIONALITĂȚII A ARTICOLULUI 33 ALIN.(1) LIT. A) DIN LEGEA NR. 156-XIV
DIN 14 OCTOMBRIE 1998 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII
(REEXAMINAREA DREPTURILOR LA PENSIE)

DECIDE:

1. *Se respinge* excepția de neconstituționalitate ridicată de avocatul Mariana Barașianț în dosarul nr.3-1528/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. *Se sistează procesul pentru controlul constituționalității* articolului 33 alin.(1) lit. a) din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

3. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 16 februarie 2017
DCC nr.18
Dosarul nr. 150g/2016